सुकुम्बासी समस्या : कारण र असरहरू

(नवलपरासी जिल्ला सुनवन नगरपालिका गौँडाखाल वडा नं. (१०) का सुकुम्बासीहरूको एक समाजशास्त्रीय अध्ययन)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय समाजशास्त्र विभाग अन्तर्गत

समाजशास्त्र विषयमा स्नातकोत्तर तहको उपाधी प्राप्तिको

आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि पेश गरिएको

शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता

शोभा रानाभाट

रोल नं.: ७६४

रजिष्ट्रेशन नं.: ६-२-५३८-५०-२००६

समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७३

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय
समाजशास्त्र केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट समाजशास्त्र विषयमा स्नातकोत्तर तहको उपाधिको आंशिक आवश्यकता पूर्तिका लागि मेरो निर्देशन र सुपरिवेक्षणमा शोभा रानाभाटले “सुकुम्वासी समस्याः कारण र असरहरु” (नवलपरासी जिल्ला सुनवल नगरपालिका गैँडाखाल वडा नं. (१०) का सुकुम्बासीहरुको एक समाजशास्त्री अध्ययन) विषयमा यो शोधपत्र तयार पार्नु भएको हो । म उहाँको कार्यप्रति सन्तुष्ट छु र प्रस्तुत शोधपत्रलाई आवश्यक अन्तिम मूल्याङ्कनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

मितिः ....

....
डा. तुलसी राम पाण्डे
प्राध्यापक
समाजशास्त्र विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय
समाजशास्त्र केन्द्रिय विभाग
कीर्तिपुर

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत शोभा रानाभाट द्वारा "सुकुम्बासी समस्याः कारण र असरहरु" (नवलपरासी जिल्ला सुनवल नगरपालिका गौँडाखाल वडा नं. (१०) का सुकुम्बासीहरुको एक समाजशास्त्रीय अध्ययन) विषयक यस शोधपत्र समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर उपाधिको लागि उचित ठहरिएकोले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

विभागीय प्रमुख (डा. तुलसी राम पाण्डे) ....

बाह्य परीक्षक (डा. टिका राम गौतम) ....

शोध निर्देशक (डा. तुलसी राम पाण्डे) ....

मिति :

कृतज्ञता ज्ञापन

विविध जातजातिको बसोबास भएको नेपाली समाजको समिष्टिभित्र पसेर पीछडिएर रहेका सुकुम्बासीहरुको विस्तृत अध्ययन गर्ने काममा जागरुक भएको मेरो उत्सुकता र जागरलाई झक्झकाई सत्य र भरपर्दो तथ्यहरु संकलन गरि अध्ययन अनुसन्धान गर्नुपर्छ भनी सदैव हौसला र आफ्नो अमूल्य एवं व्यस्त समयका बाबजुत पनि आवश्यक निर्देशन र सहयोग दिनु भएकोमा म श्रदेश्य गुरु डा. तुलसी राम पाण्डेप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । साथै विभागिय प्रमुख डा. तुलसी राम पाण्डेप्रति पनि कृतज्ञता टक्र्याउन चाहन्छु ।

अध्ययनको क्रममा प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रुपमा मलाई सहयोग पुऱ्याउनु हुने सुनवल नगरपालिका पदाधिकारीहरु साथै आफ्नो अमूल्य समय र आफ्ना बारेमा भए गरेका जानकारीहरु दिई मलाई सहयोग गर्ने यस सुनवल नगरपालिकाका सुकुम्बासीहरु प्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

मिति :

शोभा रानाभाट

विषयसूची

सिफारिस पत्र

स्वीकृति पत्र

कृतज्ञता ज्ञापन

तालिका सूची

अध्याय – एक : परिचय १

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि १

१.२ समस्याको कथन ३

१.३ अध्ययनको उद्देश्य ४

१.४ अध्ययनको महत्व ५

१.५ अध्ययनको संगठनात्मक ढाँचा ५

अध्याय – दुई : पूर्वसाहित्यको पूनरावलोकन ७

२.१ सैद्धान्तिक अवधारणा ७

२.२ पूर्वसाहित्यको पुनरावलोकन ८

अध्याय – तिन : अनुसन्धान विधि १६

३. अनुसन्धान विधि १६

३.१ अध्ययन क्षेत्रको छनौटको औचित्य १६

३.२ अनुसन्धान ढाँचा १७

३.३ तथ्याङ्कको प्रकृति र श्रोतहरू १७

३.४ समग्र र नमुना छनौट १८

३.५ तथ्याङ्क संकलन विधि १८

३.६ अध्ययनको सीमा २०

३.७ तथ्याङ्कको प्रमाणिकता र विश्वसनीयता २१

३.८ नैतिक आचरण २१

अध्याय – चार : अध्ययन क्षेत्रको सामान्य परिचय २३

४. सुनवल नगरपालिकाको परिचय २३

४.१ सुनवल नगरपालिकाको ऐतिहासिक पृष्ठभुमि २३

४.२ सुनवल नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्थिती २४

अध्याय – पाच : सुकुम्बासी हुनुका कारणहरू र विविध क्षेत्रमा परेको असरहरू २८

५.१ सुकुम्बासी हुनुका कारणहरू २८

५.१.१ जनसंख्या वृद्धि २९
५.१.२ प्राकृतिक प्रकोप ३१
५.१.३ घरवारी लिलाम ३१
५.१.४ आर्थिक शोषण ३१
५.१.५ सामाजिक चलन ३१
५.१.६ भूमिको अभाव ३२
५.१.७ लालपूर्जा नहुनु ३२
५.१.८ भएको जमिन छोडेर ३२
५.२ विविध क्षेत्रमा परेका असरहरु (सामाजिक र आर्थिक क्षेत्रको अवस्था) ३३
५.२.१ गौँडाखाल टोलका सुकुम्बासीहरूको सामाजिक अवस्था ३३
५.२.१.१ परिवारको किसिम ३३
५.२.१.२ वैवाहिक स्थिति ३४
५.२.१.३ जात-जातिगत विवरण ३५
५.२.१.४ शैक्षिक अवस्था ३६
५.२.१.५ भाषा/धर्म विवरण ३७
५.२.१.६ सुकुम्बासीहरूको समस्या ३८
५.२.१.७ सुकुम्बासी समस्याले जनसंख्यामा पारेको प्रभाव ४०
५.२.२ गौँडाखाल टोलका सुकुम्बासीहरूको आर्थिक अवस्था ४१
५.२.२.१ भू- स्वामित्व ४१
५.२.२.२ पेशा वा व्यवसाय ४२
५.२.२.३ सुकुम्बासीहरूको मासिक आम्दानी विवरण ४३
५.२.२.४ सुकुम्बासीहरूको खर्च ४५
अध्याय : छ सारांश र निष्कर्ष ४७
६.१ सारांश ४७
६.२ निष्कर्ष ४९
सन्दर्भगन्थ सूची
प्रश्नहरुको सूची
परिशिष्ट १
परिशिष्ट २
सुनवल नगरपालिकाको नक्सा

तालिका सूची

तालिका नं.	विवरण	पेज नं.
१	वर्तमान भू- उपयोग सम्बन्धित विवरण	२५
२	सुकुम्बासी हुनुका कारणहरू	२९
३	परिवारको प्रकारका आधारमा उत्तरदाताको विवरण	३४
४	विवाहका आधारमा उत्तरदाताको स्थिति	३५
५	जातिगत आधारमा उत्तरदाताको विवरण	३६
६	सुकुम्बासी बस्तीका साक्षर तथा निरक्षर विवरण	३७
७	उत्तरदाताहरूको धर्म अनुसार वर्गीकरण	३८
८	उत्तरदाताको आधारमा सुकुम्बासीहरूको समस्या	३९
९	उत्तरदाताको आधारमा सुकुम्बासी हुनाले जनसंख्यामा पारेको प्रभाव	४१
१०	उत्तरदाताको घरले ओगटेको जमिनको विवरण	४२
११	पेशाका आधारमा उत्तरदाताको संख्या	४३
१२	सुकुम्बासीहरूको मासिक आम्दानी विवरण	४४
१३	उत्तरदाताको आम्दानीको आधारमा खान पुग्ने अवस्था	४५